7/2089

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.O.APK.0.23-300- 562
Konu : Yazılı Soru Önergesi

25 NİSAN 2004

4917

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M. Başkanlığı'nın 15.03.2004 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-4785 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Ahmet Güryüz KETENCİ'nin tarafıma tevcih ettiği, 7/2089-4780 esas no.lu yazılı soru önergesi TBMM İç Tüzüğü'nün 99'uncu Maddesi gereği. Enerji İşleri Genel Müdürlüğü, EÜAŞ, TEİAŞ ve TETAŞ Genel Müdürlüklerinden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER
EK-1 Önerge cevabı
(5 Sayfa)

DAĞITIM
Gereği :
T.B.M.M Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık

7/2089

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET GÜRYÜZ KETENCİ'NİN YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI (7/2089-4780)

SORU 1:

Kamuya ait Termik ve Hidroelektrik santrallarının kurulu toplam kapasiteleri ne kadardır? Santrallar şu an yüzde kaç kapasite ile çalıştırılmaktadır? Bu santrallardan satın alınan elektriğin fiyatı kaç centtir?

CEVAP 1:

15 Mart 2004 itibariyle; EÜAŞ Genel Müdürlüğü uhdesindeki kamuya ait termik santraller 9.113,9 MW, hidroelektrik santrallar 10.980,2 MW olmak üzere toplam kurulu gücü 20.104,2 MW'dir. Özelleştirme programına alınan santrallar hariç olmak üzere kamunun elindeki santralların işletmesinden sorumlu olan EÜAŞ Genel Müdürlüğü, Türkiye kurulu gücünün (36.359,5 MW) %55,3'ünü karşılamaktadır.

2003 yılı son ayları ve 2004 yılında Fırat havzasına gelen su miktarı uzun yıllar ortalamasının %150'si civarında, rezervuar seviyeleri de öngörülen seviyelerin oldukça üzerindedir. Bu nedenle hidroelektrik üretim artırılmış, EÜAŞ termik santrallarında pek çok termik ünite servis dışı bırakılmış, doğalgaz santrallarındaki üretim ise düşürülmüştür.

Üretim miktarı belirlenirken santralların revizyon, bakım, onarım ve arıza durumları, kömür durumu, su gelirleri ve sistem şartları dikkate alınmaktadır. Bu doğrultuda termik santrallarda üretim kısılmış, hidroelektrik santrallar ise tam kapasite ile çalışmaktadır.

Bağlı Ortaklıklar dahil EÜAŞ'ın TETAŞ'a elektrik enerjisi satış fiyatı Şubat 2004 itibariyle 3,98 cent/kwh'dir.

SORU 2:

Son günlerde yazılı basında yer alan haberlere göre; Özel sektöre ait doğalgaz santrallerinin tam kapasite ile çalışırken, Kamuya ait Termik ve Hidroelektrik santrallerin düşük kapasitede çalıştırılmasının gerekçesi nedir?

7/2089

CEVAP 2:

Ülkemiz elektrik enerjisi üretimi değişik kaynak ve teknolojiler yoluyla ve kamu elinde bulunan santrallar ile özel sektör tarafından işletilen santrallar tarafından gerçekleştirilmektedir. 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun yürürlüğe girmesi öncesinde, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve özel sektör katılımcıları için daha cazip hale getirilmesi amacıyla kullanılan çeşitli finansman modelleri yoluyla özel sektör tarafından gerçekleştirilen santrallar, belirli oranlarda alım garantili üretim unsuru içermektedir.

2001 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle talep artışı öngörülen düzeyde gerçekleşmemiş olup, bu nedenle elektrik üretiminde arz fazlası meydana gelmiştir. Ekonomik krizin etkilerinin azalması ve buna paralel olarak talebin yeniden artıyor olması, mevcut arz fazlası durumunun uzun süre devam etmeyeceğini göstermekte olup, orta döneme ilişkin olarak yapılan arz-talep dengesi çalışmaları 2007 yılından itibaren yeni üretim tesislerinin devreye girmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Ülkemiz elektrik üretim kompozisyonunda ithalat bağımlılığının azaltılması ve maliyetlerin düşürülmesi hedefleri doğrultusunda yürütülen çalışmalarda önemli aşamalar kaydedilmiştir. Bu çerçevede, elektrik üretim maliyetleri bakımından oldukça cazip konumda olan kamunun elindeki hidrolik ve linyit santrallarından azami ölçüde faydalanılabilmesi yönünde Bakanlığımca gerekli hassasiyet gösterilmektedir. Bu konuda yapılan düzenlemelerle, pahalı kaynaklardan elde edilen üretimin düşürülmesi ve hidrolik ve kömür kaynaklarına yönelinmesi yoluyla maliyetler aşağı çekilmiştir.

Bakanlığım bünyesinde yürütülen çalışmalarda, elektrik üretim kompozisyonumuz yerli kaynakların payının artırılması ve maliyetlerin azaltılması yönünde revize edilmiştir. Bakanlığımca yapılan 2004 yılı üretim programında yerli linyit kullanan santrallarin üretimi 0,5 milyar kWh ve hidrolik santralların üretimi ise yaklaşık 4,5 milyar kWh artırılmıştır. Böylece, kömür ve hidrolik kaynaklarımıza ağırlık verilmesi yoluyla önemli miktarda tasarruf sağlanmıştır.

Bu kapsamda YİD ve Yİ modeli ile yapılmış bulunan doğal gaz santrallarında gerektiğinde ve ekonomik olması halinde kapasite bedeli ödenerek üretim durdurulmakta ve hidrolik ve yerli kaynaklardan üretim yapılmaktadır.

SORU 3:

9 Şubat saat 07.00 itibariyle Türkiye'deki tüm elektrik santrallarının üretim durumuna göre, Çatalağzı, Orhaneli, Yatağan ve Çan Termik Santrallarında üretim yapılmıyor. Tunçbilek, Yeniköy, Seyitömer, Afşin-Elbistan, Soma ve Kemerköy Termik Santrallarında ise üretim bir ünite ile yapılmaktadır. Aynı saatlerde ise, Ova, Trakya Elektrik, Uni-Mar, Doğa, Adapazarı-Gebze ve İzmir doğalgaz santrallarının tam kapasite üretim yapmalarının nedeni nedir?

CEVAP 3:

Her gün saat 07.00 itibariyle, günlük talebe göre tüm santralların üretimleri hazırlanmakta ve ilgili kuruluş yetkililerinin bilgilerine sunulmaktadır. 9 Şubat tarihinde de sabah 07.00'de çalışma durum çizelgesi hazırlanmıştır. Günlük enerji ihtiyacına paralel olarak ilerleyen saatlerde bu çizelgedeki santral çalışma durumları tekrar gözden geçirilerek gelişen şartlara ve sistem işletmesi gereğince yeniden düzenlenmekte gerektiğinde üniteler devreye alınıp çıkarılmaktadır. Santralların çalıştırılmasında Enerji Satış Anlaşmaları, yakıt durumları, su gelirleri, özellikle güvenli sistem işletmeciliği ve ekonomiklik kriterleri gibi faktörler göz önüne alınmaktadır.

Bakanlığım koordinatörlüğünde ilgili kuruluşların katılımı ile yapılan toplantılarda, Enterkonnekte Sistemin 2004 yılı arz-talep dengesi, barajlı santralların su gelirleri, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nun finans durumu ve iletim sistemine ilişkin kısıtlar dikkate alınarak, üretim programının oluşturulması çalışmaları yapılmış ve hazırlanan Tutanak, Bakanlığımın 13.02.2004 tarihli ve 2331/476 sayılı yazısı ile ilgili kuruluşlara gönderilerek gereğinin yapılması talimatlanmıştır.

Bu bağlamda, 2004 yılı Üretim Planlaması, söz konusu yazı çerçevesinde, Müsteşarımın başkanlığını yaptığı ve ilgili kuruluşların yetkililerinin katıldığı seri toplantılarda, arz-talep dengesi ve su gelirlerindeki artış ve azalışlar dikkate alınarak sık sık gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir.

SORU 4:

Hidroelektrik ve termik santrallardan daha ucuza elektrik üretmek ve satın almak mümkün iken, bu santrallarda üretimi düşürerek veya kısıtlayarak, doğal gaz santrallarının tam kapasite ile çalıştırılmasının özel bir nedeni var mıdır? Varsa açıklar mısınız?

CEVAP 4:

İkinci soruda ayrıntıları ile açıklandığı üzere 2004 yılında doğal gaz santralları tam kapasite ile çalıştırılmamaktadır. EÜAŞ'a ait doğal gaz santralları kapasitesinin çok altında çalıştırılmaktadır. YİD modeli ile yapılan alım garantili santrallarda dahi üretim azaltılmış, bunun yerine hidrolik santrallardan üretim arttırılmıştır. Su gelirlerinin yüksek oluşu ile de bağlantılı olarak, 2004 yılında hidrolik üretimi 44 milyar kWh olması öngörülmektedir. Bu uzun yıllar rekorudur. 2001, 2002, 2003 yıllarında yağış az gerçekleştiği için hidrolik üretimi de az olmuştur. Hidrolik üretim, 2001 yılında 24 milyar kWh, 2002 yılında 34 milyar kWh ve 2003 yılında 35 milyar kWh olarak gerçekleşmiştir.

Su gelirlerinin yüksek olması nedeniyle termik santrallarımızda üretim kısılarak hidroelektrik kapasite tam olarak değerlendirilmeye çalışılmış, ancak ulusal elektrik sisteminin ihtiyaç duyduğu oranda termik santrallarda üretim sınırlı olarak gerçekleştirilmiştir.

01 Ocak-15 Mart 2004 itibariyle EÜAŞ Genel Müdürlüğü'nce üretilen elektrik enerjisi 12.836,8 milyon kwh'dır. Bu üretimin yakıt cinslerine dağılımı hidroelektrik %71,0, kömür %16,4 ve doğal gaz % 10,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu değerlerden anlaşılacağı gibi yerli kaynaklara dayalı elektrik enerjisi üretimi %87'ye ulaşmıştır.

SORU 5 :

Özel sektore ait doğalgaz santrallerinden farklı fiyatlarla alım sözleşmesi yapılmasını nasıl izah edersiniz?

CEVAP 5:

Sözleşmesi aynı zamanda imzalanan doğalgaz santrallarından aynı fiyatlarla alım yapılmaktadır. Ancak, farklı zamanlarda imzalanan sözleşmelerde; farklı kurulu güç, farklı yatırım maliyeti gibi nedenlerden dolayı değişik alım fiyatları oluşmuştur.

SORU 6 :

Özel sektore ait doğalgaz santrallerinden farklı fiyatlarda elektrik alımı yapıldığı bilinmektedir. Söz konusu farklı alımların yapıldığı doğalgaz santralleri hangileridir? Hangi santralden kaç centten alım yapılmaktadır?

CEVAP 6:

Yap İşlet (Yİ) ve Yap-İşlet-Devret (YİD) kapsamındaki doğalgaz santrallarının, enerji alış fiyatları farklı olup, YİD kapsamındaki doğalgaz santrallarının enerji alış fiyatları daha yüksektir. YİD kapsamındaki doğalgaz santralları; Trakya Doğalgaz

Santralı, Uni-Mar Doğalgaz Santralı, Doğa Doğalgaz Santralı ve Ova Doğalgaz Santralıdır. Yİ ve YİD santrallarının enerji alış fiyatları, sözleşmeleri gereği gizliliğe tabidir.

SORU 7 :

Doğalgaz santrallerinden satın alınan elektrik fiyatlarının, Termik ve Hidroelektrik santrallerinden alınan elektrikten pahalı olmasına karşın elektrik üretimindeki doğalgaz kullanım payının %45'lere çıkmasını açıklar mısınız?

CEVAP 7:

Doğalgaz santralları ile ilgili sözleşmeler alım garantili olup, geçmiş yıllarda yapılmış sözleşmelerdir. Ülkemizde ekonomik kriz olmasaydı, söz konusu santralların toplam üretimdeki payı da düşük olacaktı. Ancak, yine de doğalgazın, elektrik üretiminde yüksek bir paya sahip olduğu Bakanlığımca bilinmekte ve üretim planlama çalışmalarında bu husus göz önünde bulundurulmaktadır.